

Tõendamine ja kohtu siseveendumuse kujunemine – menetluspoole tähelepanekud

Oliver Nääs

LEXTAL Advokaadibüroo vandeadvokaat ja partner

Eesti seadusandja on loonud mõningad garantiid selleks, et kaitsta kohtu siseveendumuse kujunemist lubamatu teabe eest. Olgu selleks võistlevus printsiibi tasandil või näiteks kahe toimiku süsteem konkreetsema tagatisena.

Nendele garantiidele töötab aga vastu KrMS § 305¹ lg 3, mis võimaldab kohtul tõend vastu võtta ning lükata lubatavuse üle otsustamine edasi kohtuotsuse tegemiseni. Probleem on aga selles, et lubamatu tõend on selleks ajaks juba oma töö teinud. Otsustus tagantjärele mitte tõendiga arvestada on täna pigem tehniline, kui sisuline lahendus. Lisaks psühholoogilistele aspektidele paneb kõnealune reeglistik kohtunikud ka eetilise dilemma ette – kas mõista õigeks inimene, kelle kohta kohtunik teab rohkem, kui ta kasutada tohib?

Kuna alles kohtuotsusega lubamatuks tunnistatud tõendid jäävad kohtutoimikusse, liigub see probleem koos kriminaalasjaga kohtuastmeid pidi üles. Kohtutoimikus on lubamatud tõendid nii ringkonnakohtule kui Riigikohtule kättesaadavad ning nendega tutvumine ei ole kuidagi piiratud.

Kaitsjale tekitab eeltoodu mitmeid küsimusi. Kas maakohus on piisavalt kaitstud iseenda eest? Kas ning millises ulatuses mõjutavad toimikus sisalduvad lubamatud tõendid ringkonnakohtu siseveendumuse kujunemist? Kas Riigikohus ikkagi vaatab ainult õiguslikke küsimusi või hindab tõendeid samamoodi nagu kaks esimest astet? Kas lubamatud tõendid kujundavad ka materiaal- ja menetlusõiguse tõlgendamist? Nendele ning teistele kaasuvatele küsimustele otsib vastuseid minu ettekanne.